

OPINNÄYTETYÖ (AMK)
TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
Taideakatemia | Kuvataiteen koulutus
2018

Anni Haunia & Rita Vaali

ZUHAUSE DE PNOJEKT
– yhteistyötä ystävydessä

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ
TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
Taideakatemia | Kuvataiteen koulutus
2018 | 28

Anni Haunia ja Rita Vaali

zuhause de pnojekt
– yhteistyötä ystävydessä

zuhause de pnojekt on Anni Haunian ja Rita Vaalin kirjallinen opinnäytetyö. Tässä kirjallisessa opinnäytetyössä käsitellään taiteellista työskentelyä Anni Haunian ja Rita Vaalin muodostamassa haus de pnojekt -kollektiivissa. Pyrkimyksenä on luoda ikään kuin läpileikkaus kollektiivin taiteellisesta työskentelystä.

Tekstissä pohditaan mm. ystävyuden merkitystä yhteistyössä, turvallista ja sallivaa työympäristöä sekä emotionaalista kommunikaatiota. Teksti koostuu suurimmaksi osaksi kirjoittajien käymästä dialogista. Dialogin kautta pyritään avaamaan kollektiivin työskentelyä henkilökohtaisella tasolla.

haus de pnojektin työskentely perustuu ystävyydelle, ja sisältää runsaasti leikkiä, tunnelmointia ja oleilua. Tämä näkyy kollektiivin teoksissa niin teemoina kuin esteettisinä valintoinakin. haus de pnojektissa vastuu, ahdistus, huolet ja ilonaiheet jaetaan yhdessä, mikä lisää iloa ja helpottaa epävarmuuden ja stressin sietämistä.

ASIASANAT:

empatia, kommunikaatio, taiteilijakollektiivi, ystävyys, yhteistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Arts Academy | Degree Programme in Fine Arts
2018 | 28

Anni Haunia and Rita Vaali

zuhause de pnojekt
– Collaboration in Friendship

zuhause de pnojekt is the thesis of Anni Haunia and Rita Vaali. This thesis introduces the artistic practise of haus de pnojekt collective formed by Haunia and Vaali. The aim is to create sort of a cross section of the collective's work.

The text contemplates on safe and emphatic working environment, friendship and its importance to collaboration. The main part of the text is written as a dialogue. The purpose of this is to provide a more personal insight to the collective's artistic practise.

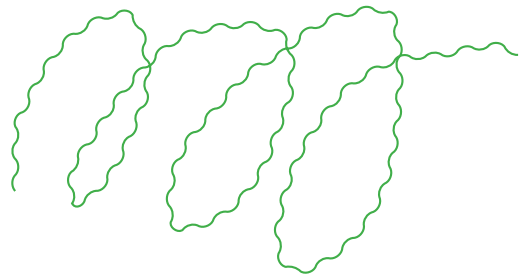
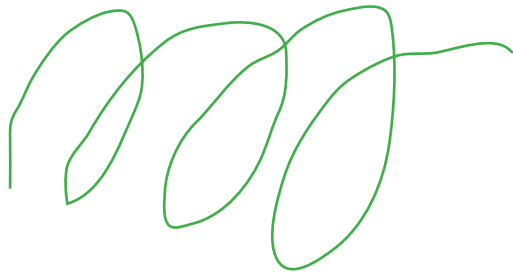
The artistic practise of haus de pnojekt is founded on friendship and includes a lot of playing, feeling and hanging around. This can be seen in the collective's art works both as thematic and aesthetic choices. Responsibility, anxiety, worries and joy are shared together within haus de pnojekt which brings happiness and eases handling uncertainty and stress.

KEYWORDS:

artist collective, collaboration, communication, empathy, friendship

SISÄLTÖ

1 ALUKSI	7
2 YHTEISTYÖ	9
2.1 Ystävykset	9
2.2 Kommunikointi	13
2.3 Yhteistyön haasteet	15
3 MEIDÄN VOIMAKENTTÄMME	18
3.1 Nurkassa lytyssä	19
3.2 Toiveikkuus ja toivottomuus	21
4 HAPPY DIRT BAY	24
LÄHTEET	27

KUVALUETTELO

Kuva 1: haus de pnojekt: Hauskaa kedolla, kunnes (2018), Repose-näyttely, Titanik, Turku. Kuva: Antti Jussila.

Kuva 2: haus de pnojekt: Happy Dirt Bay (2018), B-Galleria, Turku. Kuva: Anni Haunia.

Kuva 3: haus de pnojekt & Calle 82: Fidgeting Through 2017 (2017), Galleria Å, Turku. Kuva: Antti Jussila.

Kuva 4: haus de pnojekt: Happy Dirt Bay (2018), B-Galleria, Turku. Kuva: Anni Haunia.

Kuva 5: haus de pnojekt: Happy Dirt Bay (2018), B-Galleria, Turku. Kuva: Anni Haunia.

Kuva 1: haus de projekt: Hauskaa kedolla, kunnes (2018),
Repose-näyttely, Titanik, Turku. Kuva: Antti Jussila.

1 ALUKSI

Muodostamme taiteilijakollektiivi haus de pnojektin. Tässä kirjallisessa opinnäytetyössämme valotamme taiteellista työskentelyämme haus de pnojekt -kollektiivina. Meille on luontevaa kirjoittaa kirjallinen opinnäytetyö yhdessä, sillä työskentelemme muutenkin pääosin yhdessä. Käsittelemme opinnäytetyössämme ystävyyttä yhteistyömme mahdollistajana, turvallisen työympäristön merkitystä, kommunikaatiota, empatiaa, rakkautta ja tunteita.

Päädyimme säilyttämään dialogimuodon ja puhekielen lopullisessa tekstissämme. Mielestämme dialogimuodon käyttö on tähän opinnäytetyöhön sopiva valinta, sillä vuoropuhelu avaa parhaiten työskentelyämme; työskentelymme ytimessä on keskustelu toistemme kanssa. Dialogi tuo myös ilmi molempien näkökulmat tekstissä läpikäymiimme asioihin ja tilanteisiin. Puhekielen säilyttäminen tuntui taas tuovan henkilökohtaisen ja kodikkaan tason tekstiin. Dialogeissa äänessä on Anni eli A ja Rita eli R.

Tekemisemme on verrattavissa leikkiin. Siitä nimemme *haus*-etuliite ehkä jotenkin juontuu; *haus* on saksaksi koti, *zuhause* taas tarkoittaa kotona. haus de pnojekt on koti projekteillemme eli lepperellen sanottuna projekteillemme. haus de pnojekt on leikkikoti, leikkimökki ja kokeilukoti.

Pidämme kotona olemisesta, ja meille on tärkeää, että asiat, joiden parissa työskentelemme, liittyvät elämään. haus de pnojekt on elämää ja liittyy elämään. Ajattelemme taloa (haus) rajattuna asiana. haus de pnojekt on meidän rajaamamme oma piiri. Ystävien, omien ihmisten kanssa voi turvallisesti kylvää skenaarioita pelkäämättä pohjimmiltaan erimielisten ja ymmärtämään haluttomien vastalauseita. haus de pnojekt on meille turvallinen ja positiivinen paikka epäonnistua, kasvaa ja loikoilla.

Kuva 2: haus de pnojekt: Happy Dirt Bay (2018),
B-galleria, Turku. Kuva: Anni Haunia.

2 YHTEISTYÖ

Työskentelymme perustuu ystävyydelle ja se määrittää tapaamme työskennellä: se on joustavaa ja välttelee jähmeää muodollisuutta. Työskentelemme on leikinkaltaista, ja hakeudumme muihin maailmoihin sekä yritämme kommunikoida uusin ilmaisuin.

Tässä luvussa pohdimme meidän tapaamme työskennellä, vertailemme erilaisia yhteistyökokemuksia ja pohdimme haasteita, joita olemme työskentelyssä kohdanneet. Puhumme myös siitä, miksi yhdessä ja miksi juuri me; mitä yhteistyömme sulkee sisäänsä ja mitä jää ulkopuolelle.

2.1 Ystävykset

“Ystävä on se, jonka kanssa voi samaan aikaan olla vapaasti itsensä ja erilainen kuin on. - - Ystävä on katalyytti, joka saa eroamaan itsestä, uskaltamaan tehdä eron.”¹

Anni: haus de pnojektista ensimmäisenä tulee mieleen ystävyys. Joskus haus de pnojekt -projektit toimivat näppäränä tekosyynä viettää tuhottoman kauan aikaa sun kanssa, ”kun meillä on tää projekt, pitää tehdä nyt tätä...” En kehtaa ja viitsi olla aina avoimesti niin tarvitseva kuin olen, joten tällaisia tekosyitä on kätevää olla olemassa.

Sun kanssa työskennellessä on maan mainiota se, että tunnen, että mun ideat ja ajatukset ovat arvokkaita ja tärkeitä. Samoin arvostan sun ajatuksia ja innostun niistä. Kun me työskennellään kauan yhdessä, kommunikaatio muuntuu jossakin vaiheessa aika intuitiiviseksi, tai miksikä sitä sanoisi, telepaattiseksi ehkä. Toinen ymmärtää puolesta sanasta ja sanoittakin. Se on

¹ Viren 2018.

hauskaa. Sellaisessa tilassa syntyneistä ideoista ei voi sanoa, ovatko ne sun vai mun, vaan ne ovat jotakin siltä väliltä ja sekä että, ei todellakaan joko tai.

Aaltolan mukaan

“- - keho ja mieli nivoutuvat yhteen: kehoni vaikuttaa mieleni sisältöihin, ja nuo sisällöt edelleen näkyvät kehossani. Minä muodostan juuri tietynlaisia ajatuksia tai tunteita, sillä omaan tietynlaisen fysiologian ja aistit, ja nuo ajatukset sekä tunteet kulkevat kehoni välittäjäaineissa, aineenvaihdunnassa, hermoradoissa ja neuronipoluissa tullen niiden kautta esille myös käyttäytymisessäni. Kun siis olen vihainen, kehoni kommunikoi tuota vihaa ulos suurin kirjaimin - se on merkitty olemukseeni. Tämä muodostaa pohjan muiden ymmärtämiselle, sillä kehomme lukevat toisiaan. Kehoni reagoi toisen kehon eleisiin ja tuottaa siitä mielellisiä käsityksiä. Esimerkiksi toisen vihaiset liikkeet saattavat herättää itsessäni hätäisiä adrenaliinipurskahduksia, joiden kautta tunnistan tuon vihan ja muodostan siitä oletuksia. Kehot kommunikoivat keskenään: meidän ei tarvitse pohtia ja ihmetellä, mitä toinen tuntee, sillä oma kehomme kertoo sen usein välittömästi, jos vain kuuntelemme sitä.”²

Tämä kuvaus selittää soljuvaa yhteistyötä ja mukavaa ilmapiiriä. Kaikkea ei tarvitse puhua sanoin, kun ollaan hereillä muillekin signaaleille kuin sanoille. Toisaalta on asioita, joita ei voi kokonaan sanoin tavoittaa.

Rita: Yhdessä työskennellessä mä oon armollisempi itselleni kuin yksin tehdessä. Mä en voi vaatia sellasta työtahtia ja ilmapiiriä, mitä yksin tehdessä itseltäni vaadin. Joku inhimillisyyden raja tuntuu rikkoutuvan, kun olen yksin vastuussa teoksen tai projektin valmistumisesta. En pidä itsestäni huolta niin kuin toisesta. Yhdessä sitä kuulostelee ja fiilistelee, että vieläköhän me jaksetaan, onko meillä nyt verensokerit vähän alhaalla, kun

² Aaltola & Keto 2018, 77.

kumpikin askartelelee tuppisuuna, kulmakarvat huolesta kurtussa. Mä viis veisaan sellasesta, kun itselläni on väsynyt olo, en syö kunnolla, en pidä taukoja, en kehu itseäni. Mutta, olen oppinut itseäni kunnioittavaa käytöstä ja työskentelyä meidän haus de pnojekt -yhteistyön ja ihan ystävyyskautta. Meidän työskentelyllä on ainakin mun itsetuntoa kohottava vaikutus. Se on ihanaa.

“[Edith] Steinin mukaan empatia on liikettä oman ja toisen yksilön näkökulman välillä.” Huomioimme oman ja toisen näkökulman välillä liikkuessamme sen, ettemme voi koskaan tismalleen tietää, mitä toinen ajattelee ja miltä hänestä tuntuu. Voimme arvioida tuntemuksiamme, tarkastella toista, ja palata taas vertaamaan huomioita itseemme, mutta olennaista on, että pidämme toisen erilaisuuden ja jokaisen erityisyyden mielessämme näin tehdessämme.³

A: Monien muiden ihmisten kanssa työskennellessäni oon ehkä herkempi huomaamaan, jos tuntuu, että jompikumpi osapuoli tekee enemmän. Sun kanssa aikajänne on jotenkin pidempi, ja ajattelen, että tilanteet muuttuu ja tasapainottuu kyllä, niinhän ne on ennekin tehneet. On ollut aikoja, kun sä oot selvästi kannatellut jotakin meidän projektiamme, ja joskus taas minä. Joskus tasapaino vaihtelee päivästä toiseen, usein riippuen siitä, kumpi on nukkunut paremmin.

R: Meidän työskentely on impulsiivista. Ja siitä syystä yksittäiset teokset on aika lailla saatu aikaan niillä materiaaleilla, tekniikoilla ja taidoilla, joita sattuu itellä olemaan hallussa. Ne on sellasia, aivastuksen kaltasia hetkiä, kun saa idean. Sit lähetään pää märkänä puuloon ostamaan letkuja ja suuttimia ja cittariin hakeen vegegeliä ja muovailuvahaa. Ei oikeen osata alkaa sillä tavalla systemaattisesti hyvissä ajoin muotoilemaan ja suunnittelemaan seuraavaa teosta tai näyttelyä, vaan se on ennemminkin sellasta hamuilua, juttelua ja

³ Aaltola & Keto 2018, 81.

naureskelua ja sit *PHAM* tuli se idea ja sit onki jo kiire... Ja ei me oikeestaan toimita niin, että meillä olis yks selkee teema ja sen ympärille rakentuis teos tai näyttely. Se menee jokseenkin niin, et on teemoja, jotka tuntuu tärkeiltä ja sit jutellaan ja puuhastellaan ja sit teemat ja teokset pikkuhiljaa alkaa hahmottua kokonaisuuksiksi keskenään. Sattuman varaista impulsiivista haahuilua.

A: Arvelen, että meillä on siinä suhteessa jokseenkin samankaltanen temperamentti kummallakin, että kumpaakaan ei kiinnosta hinkata ja yrittää masteroida jotakin yhtä, tiettyä tekniikkaa tai materiaalia, vaan ilahdutetaan itsejämme kokeilemalla ja käyttämällä mitä mieleen juolahtaa.

R: Parasta muun muassa on, että kun me ollaan jonkun nojektin äärellä, mulla ei oo tarvetta selitellä sitä, koska sen on jo kollega hyväksynyt. Ja sitten kans se et on hurjaa et voidaan pitää hauskaa ja kivaa ja tehdä taidetta. En ajatellut aiemmin et niin vois olla. Et vois olla kivaa. Ja kivan lisäksi se tuntuu et se itse puuhastelu kytkeytyy mun elämään, mun elämässä on ystävä, jonka kanssa teen taidetta. Se rikastuttaa mun elämää.

A: Rakkaus muuttaa kaiken -kirjassaan bell hooks mainitsee julistaneensa joskus ystävilleen haluavansa työskennellä rakastavassa ilmapiirissä, itselleen rakkaiden ihmisten kanssa. Ystävät jotkut olivat yllättyneet ja naureskelleet hooksin julistukselle.¹ On niin normaalia kärsiä töissä ja viettää tuntikausia päivässä jotenkin tulehtuneessa tai myrkyllisessä ilmapiirissä. Muistan hätkähtäneeni luettuani hooksin julistuksen. Mietin, että voiko noin sanoa. Kehtaisinko mä sanoa, että haluan työskennellä rakkaiden ihmisten kanssa? Mutta totta kai mä haluan!

Jos haluais vaikka aikaansaamisen kannalta miettiä, niin tietenkkin rakastavasta ilmapiiristä on apua siinäkin. Muistaks, kun tulin teidän mökille ja oli tarkoitus kirjoittaa jotain, mutta oli vaan helteestä hikinen ja toivoton olo? Kumpikin makas omassa nurkassaan ja mietti itekseen epätoivosia ja

⁴ hooks 2016, 61.

toivottomia ajatuksia tulevaisuuden suhteen. Kakistin jossain kohtaa ulos (hieman liiotellen ja mässäillen niinkuin tapoihini kuuluu), että makoilin koko aamun tuolla pimeessä nurkassa, ja melkein itkua tihrustin, kun mietin ettei tästä tuu mitään, ja vissiin tarvii ottaa koulusta loparit. Ja sanoit että sama, ja sitten mua jo nauratti jotenkin, ja tuntui että se epätoivo kutistu rusinaks siinä silmänräpäyksessä.

R: Joo muistan! Toi on kummallista, tollanen sykäyksittäinen epätoivo ja toivo. Sit kun asian tokaisee ääneen se vääntelehtivä tunnelma muuttuukin hyväntuuliseksi ja taas uskoo et kyllä tää bändi pysyy kasassa. Kun vaan sanoo.

A: Niinpä!

2.2 Kommunikointi

A: Editin videossa “Työhuoneella: Linda ja Aura” performanssitaitelijat Linda ja Aura kertovat yhdessä työskentelystään. Huomasin heidän puheissaan paljon tuttua. He puhuvat työskentelystään “omassa maailmassaan”, kertovat sen olevan heidän oma leikin maailma, jossa improvisaatiolla on iso rooli. Heillä on tavallaan sanaton sopimus siitä, että he kuuntelevat toisiaan (ymmärrän tässä kuuntelun laajempaan kuin vain sanojen kuunteluna, nimenomaan empaattisena toisen kehon erilaisten signaalien kuunteluna), ja tunnustelevat koko ajan työskennellessään “minne tämä leikki on menossa”. Esimerkiksi uutta teosta tehdessään he sopivat joitakin asioita etukäteen, mutta he jättävät asioita avoimiksi, ikään kuin kehkeytymään. Haastattelussa he mainitsevat myös, että “leikkihän ei tarkoita että se on aina jotain ilosta ja kivaa”⁵. Tuntuu melkein, että he puhuvat meidän työskentelystä. Oon myös miettinyt leikkiä suhteessa meidän työskentelyyn. Niissä on paljon samaa.

⁵ EDIT 2017.

R: Niin. Meidän taide kehkeytyy tunteiden pohjalta intuitiivisesti ja kokeilevasti. Meidän työskentely on ystävällistä ja lempeää ja hirveen hauskaa. Musta tuntuu et tavallaan meillä olis yhteinen salaisuus. Ja se salaisuus on meidän ystävyiden ja haus de pnojektin algoritmi. Vai algorytmi? Rytmi se on. Ei se siis varsinaisesti salaisuus oo, ei me mitään siis peitellä, kai. On kauheen kiinnostavaa, että miten omat ajatukset ja näkemykset toimii yhdessä kollegan kanssa. Se on yhteen kytkeytymistä ja hermopäätteiden yhteenhakeutumista.

A: Se ei oo salaisuus mutta se voi näyttäytyä ulospäin sellasena. Ehkä siksi, että meidän kommunikaatio koostuu hyvinkin suurelta osin muusta kuin kielestä. Lähetellään toisillemme instagramissa ja tumblyssa kuvia, usein ilman saatesanoja. Siitä on tullut sellainen tapa. Lähetän sulle kuvia, joista pidän tai joissa on jotakin kiinnostavaa. Vaikka muodot, värit, valo tai materiaali.

Tuntuu, ettei tämän syvyinen, symbioosimainen yhteistyö olisi mahdollista, jos mun pitäisi selitellä ja perustella valintojani kielellisesti enemmän. Joskus jopa innostun sanattomuudesta niin, että oikein kokeilen venyttää sen rajoja. Testailen miten outoja asioita voin tehdä ennen kuin sä sanot jotain. Usein kun oon ajatellut tekeväni jotakin niin “kummaa” tai “typerää”, että pyydät selitystä, ootkin vaan innostunut. Se on jotenkin todella ilahduttavaa. Silloin oikein tekee mieli hurvitella.

R: Joo, ja jotenkin tuntuu, että kun koittaa hahmottaa jotakin ilmiötä, jota ei oo ennen pystynyt sanoin kiteyttämään, tarvii just jonkun toisen keinon kuin kielen. Joskus sanat sattuu riittämään, mut ei aina. Kaikille toiminnoille ei vaan oo sanoja. Joku tietty vaikka tunnelma tiivistyy tiettyyn muotoon ja sen tunnelman haluan ilmaista, niin täytyy muotoilla joku lärpäke.

On se aika tyynnyttävää, ettei tarvi aina sanoin ja lauserakentein kuvailla ja perustella. Kun sanat voi olla sitten tökeröitä. Takaraivoon on kärähtänyt

muutama kiusaannuttava koulun tm. kritiikki- tai kontrollihetki, jossa sitten yritin takellella jotakin luonnehdintaa teoksistani tai teosaikeistani. Ollaan sun kanssa ennen kritiikkiä käyty teosta läpi ja sit kun yritän välittää sitä jollekin toiselle niin ymmärrän, et sanallinen ja kehollinen kommunikaatio ontuu kerta kaikkiaan. En siinä tilanteessa saa mitään sanoja tai eleitä riittämään, että toinen ymmärtäisi. Pitäiskö mun hallita jotenkin yleispätevämmiin sanallinen ja kehollinen kommunikaatio? (Ketä varten?) Tuntuu, että on mieletön ero kommunikoida seurassa, jossa ollaan tunnetasolla hereillä, kun taas seurassa, jossa ei. haus de pnojektoidessa kommunikoidaan epäröiden, vinkuen, venkoillen, rypien, hemmotellen (usein suklaalla), kihertäen, kutrattaen.

2.3 Yhteistyön haasteet

R: Muistaks sen, kun tehtiin se yks teoskokonaisuus erääseen galleriaan. Puuhattiin sen parissa meidän mökillä, ja olin siihen silloin tyytyväinen. Sitten seuraavana päivänä matkattiin ripustamaan ja luhistuin täysin; kaikkien tyyppien eleet, ilmeet, sanat vaikutti jäätäviltä ja kaikki kehut ymmärsin sellasiks, et niiden velvollisuus oli sanoo niin. Musta tuntu, et olis täytyny myöntää oma-aloitteisesti, et eihän tää oo tietenkään läheskään ookoo ja kyyristyä anomaan anteeksianto. Lähetettiin syömään ja mä olin aivan kankee ja valkee, ja mutisin sulle, et kyllä niille teoksille jotain pitää tehdä voi herranjumala, ja sitten itkua pidätellen sopersin, et ne inhos niitä. Sä huusit siihen: MITÄ! Nehän kehu niitä, ja otti kuvia ja kaikkee ja mä olin aivan puulla päähän lyöty, et aijaa, en kuullu enkä nähnyt sitä tilannetta ollenkaan. Ja siis mähän olisin jääny tohon luuppiin jos sä et olis herättäny mua siitä kauhukelasta. Mietin vaan, että sehän oli aika törkeetä multa sulle, olla niin epäileväinen niistä teoksista.

A: No jaa, ehkä se sit oli törkeetä. Mut en mä ajatellu sitä oikeestaan niin, olin itekin aika stressaantunut ja ajattelin vaan, että tässä on nyt tällänen kriisitilanne mitä pitäs jotenkin käydä läpi. Jos oikeesti oltais oltu ihan

eri mieltä niistä lipuista, olis tuntunu karseelta laittaa ne esille muidenkin nähtäväks. Onneks sä kuitenkin sanoit mitä ajattelit, se oli tosi tärkeetä. Sain heti tietää mistä oli kyse, eikä se jäänyt kalvamaan johonkin puolitiehen, kun jos jokin meidän yhdessä (hdp) työskentelyssä hiertää tai epäilyttää mua, mun on vaikea keskittyä muuhun kuin siihen hiertävyyteen. Yleensä ajattelen ensimmäisenä, että mä oon tehnyt jotakin, mikä suututtaa tai ärsyttää sua. Vaikkei asia kai useinkaan oo niin.

Verrattuna joihinkin muihin kokoonpanoihin tai kollegoihin, joiden kanssa oon työskennellyt, tämä haus de pnojektina tekeminen porautuu paljon syvemmille tasoille. Siinä on omat aivan ehdottoman hyvät puolensa, mutta varmasti tällainen työskentely vaatii myös enemmän aikaa ja ajatusta kuin moni muu. Tarkoitan, että haus de pnojektissa tuntuu vaikealta, oikeestaan mahdottomalta, jättää tunteita ja asioita sivuun tai käsittelemättä. Monessa muussa seurassa mulle ei välttämättä tule edes mieleen, että uskaltaisin tai kehtaisin jossakin työporukassa ottaa puheeksi vaikkapa jonkin mulle mielipahaa aiheuttavan aiheen yhteistyössä, esim. jokseenkin selittämätön ulkopuolisuuden tunne. Ehkä uskon ja toivon sun ymmärtävän, ja siks voin ottaa asian puheeksi. Uskon myös, että sä huomaat helposti, jos mua vaivaa jokin, ja usein koitan ottaa vaivaavat asiat puheeksi selittääkseni käytöstäni, ettei sun tarvitse sitten turhaan ihmetellä. Vaikeinta on, jos jommalla kummalla on mielen päällä jotakin, ja uskon, että molemmat huomaa sen, mutta siitä ei jostain syystä puhuta. Mut ehkäpä haus de pnojektin kautta opin ottamaan tällaisia asioita puheeksi myös muissakin ihmissuhteissa.

R: Tuli kans mieleen se, kun oltiin molemmat mukana eräässä projektissa vuosi sitten syksyllä. Meitä oli yhteistyöporukassa neljä. Alkuun meillä meni tosi kivasti. Työmäärä alkoi kuitenkin jakautua innokkaimmille eli kolmelle meistä ja yksi jäi tavallaan pois kuvioista. Me kolme pääsimme projektin imuun, mutta neljäs jäsen tunsu olevansa ulkopuolinen. Tämä sisäpiiri syntyi, koska meillä meni sisällöllisesti ja esteettisesti ajatukset teoskokonaisuudesta niin hyvin yksiin. Projektin parissa oli todella mukavaa ja hedelmällistä puuhailla, mutta samaan aikaan se sai mut tuntemaan

Kuva 3: haus de pnojekt & Calle 82: Fidgeting Through 2017 (2017), Galleria Å, Turku. Kuva: Antti Jussila.

huonoa omaatuntoa. Kun lähenimme porukkana (me kolme) tuntui, että neljäs oli aina vaan kauempana, eikä ymmärtänyt lainkaan mistä projektissamme oli kysymys. Se tuntui pahalta ja mua hävetti, ettei saatu neljättä mukaan. Mua jäi kalvamaan se, että mitä paremmin me kolme tultiin juttuun sitä helpommin tuntui, että neljännen sulki huomaamattaan, automaattisesti ulkopuolelle. Että voi samalla olla jotain niin hyvää ja kurjaa. Jotenkin tota oon jäänyt miettimään ystävydessä, sulkeeko muita pois voimakenttämme vai saako ne mukaan? Maltanko tyytyä yhteistyössä kompromissiin? Haluanko jyrätä omilla näkemyksillä ilmapiirin tukalaksi? Voiko tää sama kela ilmapiiristä päteä myös teoksen sisällä tapahtuvaan katsojan joko mukaanottoon tai poissulkemiseen. Että, olisiko loppujen lopuksi perusteltua edes yrittää kirjoittaa näyttelytekstit yleispätevästi, eli muutenkin kuin kursiivilla maalailten ja loruillen?

3 MEIDÄN VOIMAKENTTÄMME

näiden kasvojen alla on kuuma olla

tän polyesteripaidan sisällä on kuuma olla

muovi sulaa kiinni kainalokarvoihin

jos yritän myöhemmin repiä paidanjäänteet irti saan varmasti kainalot vereslihalle

Tässä luvussa puhumme turvallisessa ympäristössä työskentelystä verrattuna turvattomassa ja epäarvostavassa ympäristössä työskentelyyn. Haus de pnojekt on meille voimakenttä, jossa saamme ja uskallamme olla sellaisia kuin kulloinkin olemme. Olemme ajautuneet työskentelemään yhdessä ystävytemme kautta; olimme ensin ystäviä, nyt olemme ystäviä ja kollegoja. Meidän työskentelymme kasvoi ystävyden ilmapiiristä ja ilmapiirissä. Meillä oli ensin yhteinen ystävyys, suhteellisen turvallinen tila, sitten aloimme kaiken muun tekemisen ohella myös työskennellä siinä tilassa.

R: Tunteet ja päänsisäinen analyttinen jupina on aina olleet mun elämässä yhteen kietoutuneena. Ja se on parasta, jos sillä on vaan tilaa. Ja meidän työskentelyssä sille on tilaa. Teemme taidettamme tuntemuksiamme jakaen ja nyhtäen. Arvioin varmaan alakanttiin, jos väitän, että puolet lauseistamme alkavat ”mmmm musta tuntuu...”. Se ei musta oo epämäärästä, se on kiinnostavaa. Useimmiten, kun joku alkaa noin lauseensa, hieman epäröiden ja tutkiskellen, olen pelkkänä korvana. Me ollaan molemmat herkkiä ja molemmilla taipumusta vahvaan sisäiseen maailmaan. On mukavaa, että saa luvan kanssa perata sisuksiaan ja läiskäyttää ne pöytään.

A: Joo, tunnekylläisyys on tosi tärkeitä. Jos vaikkapa joku taiteilija kertoo työskentelystään, muttei puhu lainkaan tunteistaan, tuntuu, että se ei oo kertonu mulle yhtään mitään. Tuntuu että tunteet on kaikki. Jos musta tuntuu, ettei jollain mun tekemällä asialla oo merkitystä, tai että millään ei oo merkitystä, on kyse tunteista. Se on valtava juttu, ja vaikuttaa kaikkeen, mitä teen. Ja kaikkeen, mitä en tee.

3.1 Nurkassa lytyssä

R: Oon sivustakatsoja. Kuuntelen ja tutkin elekieltä, äänenpainoja, piirteitä. En ole oppinut reagoimaan näihin reaaliaikaisesti. Tai kyllä reagoin, mutten kommunikoi sitä eteenpäin. Haluisin pystyä välittömään kommunikointiin, mutten tiedä miten. Olen ohjattu sysäämään omat ajatukseni ja tuntemukseni pois siitä hetkestä, jossa ne voisi muille ilmaista. Ehkä tällaiset seikat saavat taiteen tekemisen tuntumaan niin oikealta. Saan kommunikoida omilla ehdoillani. Mun ei tarvi pidätellä kiukkua, iloa, rakkautta, harmia ja keskustella säyseästi. Tietenkään en pysty taiteessanikaan kaikkea ilmaisemaan. Mä voin meidän yhteisessä voimakentässä reagoida ja kommunikoida ja tuoda nää

⁶ Turunen 2018.

vielä julki muille. Se tuntuu kyllä aika hurjalta. Niin moni sisääni sullomistani tunteista ja ajatuksista ovat nyt esillä, tässä on sanottavani, ottakaa sydämeenne tai jättäkää.

Sivuhenkilö-kirjassa tää oli se juttu mikä mua eniten puhutteli. Se et, miten se seuraa ympärillä pauhaavaa elämää ja kommunikoi sen, mitä ei hetkessä voi ilmaista, muistiinpanoihinsa.⁶ Vaikka se on kurjaa, ettei voi sanoa päin naamaa, (tiedän, ettei se oo pelkuruutta, se on tytöiksi ja naisiksi kasvatetuille opetettua). Oon niin iloinen, et ne tulee siinä kirjassa siten ilmaistua kuin se kertoja haluaa, pyöristelemättä tai pehmentelemättä.

A: Niinpä! Kerran olin yhdellä kurssilla, jonka alussa opettaja kommentoi kummallisesti naureskellen mun valokuvia “no toi nyt on tollasta nuoren tytön unelmointia”. En ymmärtänyt yhtään mitä hän sillä tarkoitti. Se opettaja ei päässyt analyysissään siitä tyttöydestä yhtään mihinkään, ei sanonut kuvista mitään muuta. Puhe vaan tyrehtyi. Turhauttavaa. Ei sillä oo niin väliä, jos joku ei pidä tai kiinnostu mun töistäni, mutta silloin tuntui, ettei mua nähty eikä kohdeltu kokonaisena ihmisenä. Sen opettajan silmät tempas mun eteen tyttöyden verhon, joka litisti mut taakseen, ja opettaja toljotti lasittunein silmin pelkkää verhoa. Ja tietenkin tää kaikki heijastui siihen, miten hän tulkitsi mun tekemiä kuvia; tuhahti naureskellen: *nuoren tytön unelmointia*. Ikään kuin se ei olisi mitään, tai jos jotain, niin pelkästään naureskelun asia? Enhän mä saa tollasesta opetuksesta taiteilijana yhtikäs mitään.

Tuntuu, että siinä oli kyse samankaltaisesta tilanteesta, kuin siinä kritiikissä, mitä Saara Turusen eka romaani sai Hesarissa. Kriitikko luokitteli tekijän nuoreksi naiseksi, ja sen jälkeen litisti teoksen kaiken sisällön nuoren naisen oman navan kaiveluksi.⁷ Ikään kuin nuori nainen ei olisi kykenevä käsittelemään mitään muuta aihetta kuin itseään, ja ikään kuin kaikki, mikä nuoreen naiseen itseensä liittyy, olisi jotenkin ala-arvoista ja tylsää, eikä

⁷ Majander 2015.

oikea, vakavasti otettava aihe.

R: Mua on kyllä viimeaikoina riivannu erityisesti tää. Mä oon oppinut, että mun mielipiteet ei oo niin valideja tai mun jutut niin hauskoja kun vaikka jäbäleissönien. Mua niin ottaa se pannuun. Mua ei enää kiinnosta koittaa tehdä vaikutusta. Mä en jaksa keskustella niiden kanssa ja koittaa saada ääntäni kuuluviin. Täytyy muuttaa puhetyyliä, jotta otettaisiin tosissaan esimerkiksi niin, että korottaa ääntään tai karsii pois epävarmuutta tai tunteita ilmaisevat sanat ja äänenpainot. Musta tuntuu, että ollaan luotu kenttä, jossa voi puhua juuri sillä lailla kun puhumme. Jossa otetaan toisemme tosissaan. Eikä kukaan tuu vähätteleämään. Ollaan tehty ero siihen ilmapiiriin, jossa on turvaton olla.

A: Joo! On elintärkeää ja aivan mahtavaa, että otetaan toisemme tosissamme kaikenlaisin tavoin. Sellaset tilanteet, missä vaan tietynlainen kommunikaatio, ja nimenomaan tietynlainen puhe, otetaan tosissaan, on hankalia ja väsyttäviä. Niissähän on oikeestaan kyse tone policingista, joka on todella raivostuttavaa. Haus de pnojektissa tuntuu hyvältä se, että mä voin kommunikoida itkien, nauraen, pomppien, kierien ja vaikertaen, ja sä otat joka tapauksessa mut tosissani ja kuulet mut. Kommunikaatiossa voi olla sanoja tai ei, sanat voi mennä sekasin tai irrota kieleltä tahmeasti kangerrellen, mutta sillä ei oo väliä. Mä saan olla kaikilla tavoilla itseni, samanlaisilla ja erilaisilla tavoilla, ja se vapauttaa, huojentaa ja lämmittää mua.

3.2 Toiveikkuus ja toivottomuus

R: Ajattelen, että taiteilijana voin luoda kurkistusaukkoja erilaisiin vilpittömiin, hyväksyviin, rakkaudella ja ystävyydellä kyllästettyihin maailmoihin ja unelmiin. Unelmointi on varmaan tärkeää. Nuoren tytön unelmointi. On tärkeää. Musta tuntuu, et kun unelmoi niin silloin ei suostu tai halua

hyväksyä joitain rajoittavia realiteetteja. Uskoo vielä, että asioita voi muuttaa parhaaksi päin. Pystyy livahtamaan jollekin omaehtoiselle seudulle ja rakentaa sitä omaa utopiaansa. Happy Dirt Bay -näyttelyä tehdessä tajusin tämän livahtamisen kivuuden. Tarkotan jotakin sellaista, että voi olla ja toimia mikromaailmassamme toisella tavalla, mitä yhteiskunta tai vaikka kapitalismi edellyttää itseltäni ja meiltä.

A: Joo! Utopioiden ja unelmien kehittäminen antaa toivoa ja toivo tarmoa tehdä asioita. Koitan aina uudestaan opetella uskomaan siihen, että lempeys, välittäminen ja vilpittömyys on yhtä valideja teemoja taiteessa kuin esimerkiksi väkivalta ja hirveydet. Toisinaan tuntuu, että edellä mainittuja asioita pidetään jotenkin lapsellisena höttöinä. Näen kaiken tämän epävarmuuden pehmeiden arvojen äärellä myös hyvin yhteiskunnallisena. Pehmeys ja lempeys eivät ole mitään patriarkaatin perinteisiä ykkösarvoja. Minä haluan maailmaan lisää lempeyttä, ja tarvitsen työssäni toivoa, myös sillä lailla että meidän töissä näkyy jonkinlainen lempeys tai toiveikkuuden pilke, vaikka ne käsittelisivät raskaitakin asioita.

R: Mulle tohon toiveikkuuteen liittyy välillä myös suorittamisen tuntu. Tai että, mun on otettava se repertuaariin koska se on in ja sellanen juttu mikä taiteilijan ainakin pitäis tehdä. Tai, jos jotain poliittista(?) niin tulevaisuudenkuvien hahmottelu ja fiilistely olis se juttu. Taiteilijan vastuu on olla toiveikas.

A: Niin, mäkin ajattelen toisinaan, että jos heittäydyn ihan toivottomaks niin oon jotenki taantunut ja mielikuvitukseton, epäonnistunut? Mut toisaalta joskus taas tuntuu, että toiveikkuus tulevaisuuden suhteen on joku kokoomuslaisten perusteeton muoti-ilmiö. Ja taas toisaalta tuntuu, ettei mitään hyvää voi koskaan tapahtua, jos kukaan ei osaa kuvitella mitään hyvää tapahtuvan ja toimia sen mukaan. Korkeintaan joskus harvoin ja vahingossa vois tapahtua jotain sellaista, että tuuli heittää maissinjyviä nuotioon ja *PHAM* sitten keksitäänkin popparit.

Kuva 4 ja kuva 5: haus de pnojekt: Happy Dirt Bay (2018), B-galleria, Turku. Kuvat: Anni Haunia.

4 HAPPY DIRT BAY

siellä tapahtui jotain, mutten ymmärrä mitä.

muistan kirkkaat, siniset laineet ja kirpeän sään, tennispallon värisen auringonvalon

taisin sukeltaa syvälle. mut oliko se siellä?

se venytteli, kiipeili ja hyppeli ympäriinsä, kaikki sen liikkeet oli tosi joustavia ja sulavia.

nyt istumme kummallisella rannalla eikä vesi ole enää entisensä

kaltevalta pinnalta alkaa harmaa sumumeri

huolehdimme toisistamme, puristelemme oireemme tahmein sormin

tämä on samalla molempia: horror story ja hyvänmielen

**satunnainen kostea tuulahdus*⁸*

Meillä oli B-galleriassa näyttely *Happy Dirt Bay* 16.–27.5.2018. Näyttelymme sai fyysisen alkunsa tekemistämme tyynykivistä. Ne olivat tyynyjä, jotka esittivät kiviä, ja niitä oli röykkiöittäin Ritan työhuoneella. Olimme kirjoitelleet ja jutelleet kaislamajoista, ankeista ja nyrjähtäneistä tulevaisuuden (sielun) maisemista ja törkyisistä lomarannoista. Puhuimme myös mukavuudesta ja itsestä ja toisista huolehtimisesta. Mietimme myös jonkinlaista rentoutumissalonkia. Näyttelyn nimen *Happy Dirt Bay* keksittyämme ajatuksemme löysivät itselleen paikan, rannan (bay=lahti=ranta). Näyttelyn ranta oli ilmastonmuutoksesta ja saasteista kärsinyt, ehkä aikoinaan suosittu ihmisten lekottelupaikka. Se oli viehättävä ja myrkyllinen. Koneavusteinen lähde liplatteli iloisesti, mutta kivet olivat syöneet muovia.

Happy Dirt Bayn ensimmäisessä suunnitteluvaiheessa teemojen ja

⁸ Katkelma *Happy Dirt Bay* -näyttelytekstistä.

teosideoiden yhteensovittaminen tuntui meistä jotenkin teennäiseltä ja hankalalta. Onneksi tajusimme, että jostain on aloitettava, ja aloimme tekemään pyöreän muotoisia tyynyjä. Se idea taisi saada alkunsa kuvasta tyynyryöykkiöstä, jonka jompikumpi meistä oli toiselle lähettänyt Tumbldrissa. Kun olimme tehneet muutamia pyörylöitä, tajusimme niiden olevan kuin kiviä. Ensimmäinen palapelinpalanen hakeutui paikalleen.

Jälkeenpäin ajateltuna sellainen ylimääräinen pinnistely ja hermoilu ei oikein edistä teoksen tai teoskokonaisuuden kehittymistä, vaikkei sille voikaan mitään. Me löysimme kuitenkin jonkinlaisen rentouden ja keveyden näyttelyn tekoon. Tärkeää oli, että pystyimme heittäytymään ihan hervottomiksi leikin tasolle. Me juttelimme, oleilimme, katselimme kuvia, fiilistelimme Texvexistä saatuja kankaita ja molempien sekalaisia lipastonpohja-aarteita: Annin viisaudenhampaita, kirjavia superpalloja, muovailuvahaklönttejä, joiden värit olivat sekoittuneet moneen kertaan ja niin edelleen. Siitä se näyttely vaan rakentui tyynykivi tyynykiveltä ja savikikkare savikikkareelta kokonaisuudeksi.

Näyttelyssä käsittelimme syyllisyyttä, surua ja ahdistusta, joka aiheutuu ilmastonmuutoksen aiheuttamasta ympäristön muutoksesta ja tuhoutumisesta. Halusimme miettiä teoksen kautta sitä, miten voisimme pysyä toiveikkaina ja rakentavina elonkehän rapistumisen keskellä. HDB oli toivottomuuden ja toiveikkuuden soramonttu-ottelu (eli taistelu). Ulkopuolisille näyttely ei välttämättä vaikuttanut kuitenkaan perinteisessä mielessä surumieliseltä. Halusimme nähdä tulevaisuuden mukavan näköisenä ja tuntuksena paikkana kaikesta huolimatta, sillä pelkät dystopiat ovat lannistavia ja ei-rakentavia. Halusimme, että näyttelymme vierailijat viihtyisivät tulevaisuudennäkymässämme. Surumielisyys lienee ollut eniten läsnä epäekologisuutta edustavissa materiaaleissa kuten polyesterikankaissa ja muovinriekaileissa, sähköllä toimivassa lähteessä ja pakettimatkkakohteiden matkamuiistoavaimenperissä. Surumielisyys läikähteli pinnan alla ja nurkissa, vaikka se oli ehkä mahdollista ohittaa hauskojen muotojen ja kirkkaiden värien varjolla.

Happy Dirt Bay oli meidän ensimmäinen soolonäyttelymme haus de pnojektina. Se oli siis ensimmäinen kerta, kun saimme tehdä mitä vain halusimme koko gallerian laajuudelta. Samalla tietenkin vastuu oli ryhmänäyttelyihin verrattuna huomattava, ja se tuntui vähän pelottavalta. Olimme toisaalta juuri olleet mukana eri työryhmissä ja ryhmänäyttelyissä menneen vuoden aikana, joten ne toimivat jonkinlaisena lämmittelynä B-Gallerian näyttelylle. Happy Dirt Bay -näyttely oli meille todella tärkeä ennen näyttelyä ja sen aikana, mutta myös (ja etenkin) näyttelyn jälkeen. Jotakin näyttelyn materiasta siirtyi meihin, ja me molemmat olemme tahoillamme hajamielisesti käyneet sitä läpi. Tuntuu, että Happy Dirt Bayssä oli jotakin sellaista, jonka parissa haluamme jatkaa.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa olemme aloittamassa seuraavaa projektiamme, joka tulee julki toukokuussa. Se sijoittuu luontoon ja käsittelee ympäristöä, sen muutosta ja ekologista elämää. Toteutamme projektin työryhmänä, johon kuuluu eri alan taiteilijoita sekä myös tutkijoita. Tällainen taiteen rajat ylittävä yhteistyö kiinnostaa meitä, ja haluamme laajentaa yhteistyötä myös kollektiivimme ulkopuolelle. haus de pnojektina orientoidumme tulevaan työhömmme syventyen ja rauhoittuen sen äärellä, keskittyen pitkäjänteiseen taiteelliseen työskentelyyn, joka lähentelee performanssia.

LÄHTEET

Aaltola, E. & Keto, S. 2018. Empatia – Myötäelämisen tiede. Helsinki: Into.

Ahmed, S. 2018. Tunteiden kulttuuripolitiikka. Suom. Halttunen-Riikonen, E. Tampere: niin & näin.

EDIT 2017. Työhuoneella: Linda ja Aura. Viitattu 25.9.2018 <http://www.editmedia.fi/videot/tyohuoneella-linda-ja-aura/>.

hooks, b. 2016. Rakkaus muuttaa kaiken. Suom. Halttunen-Riikonen, E. Tampere: niin & näin.

Institute for Precarious Consciousness 2017. Olemme kaikki hyvin ahdistuneita. Suom. Narsakka, J. & Pienimaa, H. Kumu – kriisi ja kumous. Viitattu 25.9.2018 <http://kumu.info/olemme-kaikki-hyvin-ahdistuneita/>.

Luukka, L.-T. 2018. Hahmotelmia ystävydestä työskentelyn rakenteena. Viitattu 25.9.2018 <http://www.uniarts.fi/blogit/keskustelua-dramaturgiasta/hahmotelmia-yst%C3%A4vyydest%C3%A4-ty%C3%B6skentelyn-rakenteena>.

Majander, A. 2015. Hauska esikoisromaani tavattoman tylsästä aiheesta, omasta kasvamisesta. Helsingin Sanomat 26.4.2015. Viitattu 25.9.2018 <https://www.hs.fi/kulttuuri/kirja-arvostelu/art-2000002819314.html>.

Ohtonen, H. & Väliheikki, S. 2017. nynifesto. Viitattu 25.9.2018 <http://nynnyt.org/manifesto/>.

Raekallio, V. 2017. GENDER FUCK (Immersiiviset esitykset Suomessa -seminaari, 4.-5.2.2017). Viitattu 25.9.2018 <https://vimeo.com/210020736>.

Saarikoski, S. 2018. Auteur. Image. Viitattu 25.9.2018 <https://www.apu.fi/artikkelit/auteur>.

Salminen, A. 2015. Kokeellisuudesta — Historiallisesta avantgardesta jälkifossiiliseen elämään. Helsinki: Poesia.

Turunen, S. 2015. Rakkaudenhirviö. Helsinki: Tammi.

Turunen, S. 2018. Sivuhenkilö. Helsinki: Tammi.

Viren, E. 2018. Ystävyys eron harjoittamisena. Kumu — Kriisi ja kumous. Viitattu 25.9.2018 <http://kumu.info/ystavyys-eron-harjoittamisena/>.